

4. Іванов С. С. Становище населення Волині в період німецької окупації (1941–1944 рр.): дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Острог, 2017. 242 с.

5. Мисан В. Організація шкільної освіти в роки нацистської окупації (на прикладі функціонування школи № 2 міста Рівного). *Національна та історична пам'ять*. 2013. № (6). С. 133–144.

Харламов Михайло Іванович,

доктор історичних наук, професор, професор кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси

Чиркіна-Харламова Марина Анатоліївна,

кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри спеціальної хімії та хімічної технології Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КЕРІВНИКА ПОЖЕЖНОЇ ОХОРОНИ МІСТА В УСРР У 1920-Х РОКАХ.

В українській соціалістичній радянській республіці (УСРР) у 1920-х роках пожежна охорона міст покладалася на міську пожежну команду, яка могла мати декілька пожежних частин у різних районах міста. Кількість особового складу пожежного колективу, складу його обозу, кількість частин та варт залежали від місцевих умов та ступеня вогнебезпечності міських будинків та споруд. На чолі пожежної безпеки міста стояв начальник пожежної охорони міста (НПОМ). Ця посадова особа мала великі повноваження та виконувала серйозні посадові обов'язки: керувала, контролювала, доглядала за станом пожежної охорони усіх організацій, підприємств та установ, що були на території міста, а також регулювала діяльність усіх пожежних організацій міста. НПОМ був офіційним головним представником органів державного пожежного контролю у містах, діяв згідно

інструкцій НКВС УСРР про взаємовідносини між Народним комісаріатом комунального господарства УСРР та іншими державними організаціями [1, арк. 5].

Начальник пожехорони розробляв технічні та фінансові плани з пожежної охорони свого підконтрольного міста, погоджуючи їх з відповідними відомствами, контролював їх виконання після процесу затвердження. Проекти обов'язкових постанов міських рад з превентивних протипожежних заходів також розроблялися ним, а після прийняття перевірялися. НПОМ керував та контролював діяльність усіх міських підлеглих органів державного пожежного нагляду, обстежував протипожежний стан приватних, державних, громадських, кооперативних господарств на території міста, давав вказівки, щодо вжиття протипожежних заходів у обстежених місцях, встановлював строки усунення недоліків у сфері пожежної безпеки. Окремою сферою відповідальності начальника пожехорони міста була робота з вогнеборчими організаціями. Він, зокрема: інспектував та інструктував команди вогнеборців; вимагав від підлеглих осіб звіти, акти обстежень та оглядів у галузі пожежної безпеки, викликав для доповідей та пояснень керівників пожежних частин міста та інших підлеглих посадових осіб; встановлював взаємовідносини, проводив листування з організаціями та підприємствами міста з питань пожежної охорони. Також НПОМ розробляв проекти штатів пожежних працівників, комплектував особовий склад вогнеборчих колективів, перевіряв знання теорії та практичні вміння і навички у міських борців з пожежами, встановлював правила та місцеві статuti виконання пожежної служби та оперативно-бойової роботи на пожежах [2, арк. 57]. Він же і керував справами організації спільної роботи на пожежах різних вогнеборчих організацій, контролював процеси постачання продуктів харчування для вогнеборців, розпоряджався фінансами, що були виділені на боротьбу з пожежами у місті.

Начальник пожежної команди міста був активним учасником різноманітних з'їздів та нарад, в тому числі нарад будівельних організацій з питань пожежної безпеки, місцевих та міжвідомчих комісій у справах пожежбезпеки, технічних нарад при земельних управах

з питань сільського вогнестійкого будівництва та планування. Він скликав у встановленому порядку місцеві наради, конференції та з'їзди з пожежної справи, організовував та керував міськими пожежно-технічними курсами, вживаючи заходи щодо розповсюдження серед населення знань з пожежної безпеки, видаючи відповідні брошури, газети та плакати. НПОМ був зобов'язаний проводити розслідування, складати відповідні протоколи на осіб, що були винні у порушенні чинних протипожежних правил з метою притягнення їх до відповідальності за законом [1, арк. 53в]. Зазначена посадова особа також приймала скарги від приватних осіб і організацій на дії пожежних органів та працівників пожежної охорони, вирішувала їх, карала винних у встановленому законом порядку.

Керівник пожежної охорони міста організовував та контролював виконання конкретних практичних заходів з поліпшення стану пожежної безпеки. А саме – брав на облік вогнеборчі організації, їх пожежні інструменти, приладдя, знаряддя, що перебували в міській зоні; створював склади пожежного майна, організовував пожежні ремонтні майстерні, керував постачанням пожежних організацій вогнеборчого реманенту А також брав на облік, контролював особливо небезпечні у пожежному відношенні об'єкти міста, проводив там профілактичні протипожежні заходи; наглядав за станом водоймищ, під'їздів до них, шляхів для руху пожежного об'єкту в межах міста; організовував та проводив сажоочисні заходи у будинках та спорудах міста; здійснював загальний догляд за автоматичними системами пожежогасіння, пожежними сигналізаціями та іншим протипожежним обладнанням [1, арк. 6].

Додатково НПОМ допомагав, у межах своїх повноважень, особам та організаціям, що постраждали від пожеж, нагороджував пожежних, допомагав вести справи пожежної статистики. Начальник пожежної охорони міста мав службовий телефон, як на роботі, так і вдома, а також у його розпорядженні цілодобово знаходився транспорт (автомобіль з шофером або коні з кучером), для оперативного реагування та управління пожежними справами [2, арк. 58]. Як бачимо, на начальника пожежної охорони міста покладалося дуже

багато обов'язків, однак його роль у гасінні пожеж в містах УСРР у зазначений історичний період була дуже вагомою.

Література

1. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі ЦДАВО України). Ф. 2623. Оп.1. Спр. 6509. 165 арк.
2. ЦДАВО України. Ф. 2623. Оп. 1. Спр. 6207. 179 арк.